

Història-ficció, 1917-1991

No sé si tot això que ha passat les darreres setmanes a Moscou, a Rússia i en diverses repúbliques adjacents, serà algun dia conegut com "Revolució d'agost", "Segona Revolució Russa", o amb quin títol passarà a la història. Que hi passarà és segur, i amb lletres grosses. Encara que, per fortuna, no amb l'esplendor que hi ha passat la Revolució d'Octubre. Esplendors d'incendi i fuselleria, sobretot. Qualsevol que haja estat o que haja de ser el resultat de l'una i de l'altra, és curiós constatar una coincidència inicial: totes dues han estat revolucions de la capital (estil europeu: París 1789), i els protagonistes no han estat "les masses" o "el poble", sinó uns pocs milers de persones decidides. Decidides, l'octubre de 1917, a enderrocar per les armes el govern constituït. Decidits, l'agost de 1991, a defensar contra les armes el govern (rus) legal. La primera va consistir en un colp militar, la segona en la derrota d'un colp. Els buròcrates i militars que van provocar la segona, eren els hereus directes dels futurs militars i buròcrates que van fer la primera. El 1917 Moscou no va tenir cap protagonisme inicial, en 1991 ha estat Leningrad-Sant Petersburg qui s'ha quedat en segon terme.

En fi, deixant de banda comparacions substancials o superficials, una cosa sembla certa: aquesta revolució d'agost, o com se n'haja de dir, serà un dels grans emblemes –o el més gran– de la fi del segle XX, ...que aquella revolució d'octubre va marcar des dels inicis. Vista ara en perspectiva de liquidació, no està molt clar de què ha servit la gran revolució del 1917.

Es possible que algú conserve encara la fantasia de considerar-la com la porta del paradís, l'inici de la més alta etapa de la humanitat redimida, el gran salt cap al futur radiant, i altres com la catàstrofe bíblica, l'apocalipsi provisional, la boca

de les flames de l'infern. En tot cas, el que és cert és que ja no està tan mal vist considerar que la revolució d'octubre va ser sobretot un desastre de vastes proporcions, o més aviat el principi de molts desastres. Segurament, vist com van anar les coses, no els hauria causat massa desgràcies, als russos, privar-se de la glòria de la revolució. I qui sap si la resta del personal ens n'hauriem estalviat també alguns efectes perniciosos.

En primer lloc, i entretant en la ficció, qui sap com li haurien anat les coses a Rússia si l'esquerra majoritària s'hagués mantingut en el poder el 1917 (cal recordar que en el congrés dels soviets o consells del juliol d'aquell any, els menxevics o socialistes tenien 533 delegats, i els bolxevics 105). El tsar ja havia abdicat, Rússia era una república, i el poder el tenia l'esquerra no leninista. Qui sap com haurien anat les coses. Com van anar sí que ho sabem. D'entrada, sense el colp bolxevic d'octubre, s'haurien estalviat algunes dècades d'estalinisme. No sabem què haurien tingut a canvi, però és difícil imaginar alguna cosa pitjor que allò que han tingut. ¿I què hauria passat amb les nacions no russes de l'imperi, que ara improvisen acceleradament independències? ¿I s'haurien desplaçat, de grat o per força, les enormes masses de població –russos i no russos– que ho han fet durant els darrers setanta anys? Especular no costa res, però és segur que moltes coses de les que han passat no haurien passat, ni passarien ara moltes de les que passen.

És clar que la imaginació en marxa no

s'acaba amb l'imperi rus. Sense la revolució d'octubre, i sense l'onada d'imitadors per l'esquerra i de pànic per la dreta que va produir, és més que probable que els

feixismes europeus no hagueren arribat a triomfar tan espectacularment. Sense el recolzament d'una burgesia espantada pel precedent bolxevic, no és gens probable que Mussolini o Hitler hagueren arribat al poder. I una Europa amb una Rússia no comunista i sense una Alemanya nazi i una Itàlia feixista, difícilment hauria produït la guerra d'Espanya, per exemple, i ací la imaginació substitutiva és ben lliure d'actuar. Però sobretot, difícilment hauria produït la Segona Guerra Mundial. No és broma: sense Hitler i Stalin, no veig quina guerra hauria estat probable. I si fem un petit esforç i ens imaginem els últims cinquanta anys sense la guerra del 1939-45, ens podem arribar a marejar perillosament.

Per començar: no hi hauria hagut destrucció d'Europa, ...ni reconstrucció, ni holocaust dels jueus (i de l'estat d'Israel seria una altra cosa, i el conflicte amb els àrabs també, i...), no hi hauria hagut ocupació americana de mig continent europeu i soviètica de l'altre mig, l'imperialisme EUA sense la "guerra freda" no seria el que és, ni hauria triomfat Mao a la Xina, ni el Japó hauria fet la guerra que va perdre ni la postguerra que ha guanyat, ni hi hauria hagut guerra del Vietnam, ni Fidel Castro, ni... Deixem-ho córrer, però no és cap frivolitat. Deu ser cosa de les grans calors d'aquest estiu, o de pensar que si la revolució d'agost de 1991 ha deixat inútil la d'octubre de 1917, llavors la història del segle XX és una pura desgràcia. ¿Però quina hauria estat l'altra història possible? Qualsevol, però diferent. I segurament millor.

Joan F. Mira